

Η επικοινωνία με το ιερό/θείο, ο περιορισμός της απόστασης ανθρώπου και Θεού, ικανοποιεί και καλύπτει ένα πλήθος συναισθημάτων και ψυχικών αναγκών, που συνδέονται άμεσα με την ίδια την ύπαρξη του ανθρώπου.

Ένας τρόπος επικοινωνίας και προσέγγισης του ανθρώπου με το Θείο είναι το προσκύνημα. Μέσα απ' αυτή την εκδήλωση πίστης, ο προσκυνητής αναζητά τη θεότητα μακριά από τις δομές της καθημερινότητας και επιδιώκει τη σωτηρία της ψυχής του, μέσω της πραγματοποίησης ενός «φυσικού ταξιδιού», με κυρίαρχο το πνευματικό στοιχείο, την αγάπη για το Θεό και την απομάκρυνση από το χώρο των υλικών αναγκών.

Το προσκύνημα προϋποθέτει τη μετάβαση του πιστού στο χώρο, που θεωρείται ιερός. Είναι ένα ταξίδι τόσο εξωτερικό, προς το συγκεκριμένο ιερό τόπο, όσο και εσωτερικό, προς την πνευματική ανύψωση.

Έτσι, από την αρχαιότητα, το προσκύνημα αποτελούσε κίνητρο μετακίνησης ανθρώπων και κατ' επέκταση αιτία δημιουργίας «τουριστικού» ρεύματος.

Ο Ηρόδοτος, για παράδειγμα, περιγράφει στις «Ιστορίες» του τη μετακίνηση χιλιάδων Αιγυπτίων, που έπλεαν με τις φελούκες τους στο Νείλο, για να μεταβούν στο ναό της Μέμφιδας για προσκύνημα.

Οι αρχαίοι Έλληνες επισκέπτονταν τους Δελφούς, για να ζητήσουν χρησμό από το μαντείο του Απόλλωνα, και την Επίδαυρο, για να θεραπευθούν στο ναό του Ασκληπιού.

Στη Χριστιανική εποχή, το προσκύνημα στους τόπους, όπου ο Ιησούς Χριστός έδρασε και έπαθε, ή όπου γεννήθηκαν, απεβίωσαν, θαυματουργήσαν, μαρτύρησαν ή απλώς εμφανίστηκαν άγιοι, στα σημεία όπου υπάρχουν Μοναστήρια, Εκκλησίες, λείψανα αγίων ή θαυματουργές εικόνες, θεωρείται ψυχική ανάγκη και λυτρωτική πράξη.

Δύσκολα, λοιπόν, θα βρούμε άλλη ανθρώπινη συνήθεια τόσο διαδεδομένη στο χώρο και τόσο ανθεκτική στο χρόνο, όσο το ταξίδι σε τόπους ιερούς.

Διαπερνώντας εποχές και πολιτισμούς, η κοινή πίστη στη σημασία του προσκυνήματος και η σταθερή πεποίθηση ότι η δέηση και η τέλεση των θρησκευτικών καθηκόντων είναι αποτελεσματικότερη σε κάποιους συγκεκριμένους τόπους συνδέει μεταξύ τους και τις πιο διαφορετικές θρησκείες, και τους πιο διαφορετικούς πολιτισμούς.

Έτσι, διαμορφώθηκαν κέντρα παγκόσμιας σημασίας, για κάθε θρησκεία, όπως η Ιερουσαλήμ για τους Χριστιανούς και τους Εβραίους, η Μέκκα για τους Μουσουλμάνους, αλλά και εκατοντάδες άλλα περιφερειακής ή τοπικής σημασίας, όπως το τέμενος του Ομάρ στην Ιερουσαλήμ για τους Μουσουλμάνους, η Λούρδη για τους Καθολικούς, η Τήνος για τους Ορθοδόξους.

Ειδικότερα, η θρησκευτική κληρονομιά της Ελλάδας προσελκύει επισκέπτες από όλο τον κόσμο, οι οποίοι επισκέπτονται εκκλησίες και μοναστήρια, που συχνά βρίσκονται σε περιοχές με εξαιρετικά τοπία.

Ο θρησκευτικός τουρισμός στη χώρα μας συνδυάζει πνευματικά, πολιτισμικά και ιστορικά θέματα και παράλληλα αναδεικνύει την εθνική ταυτότητα της Ελλάδας.

Τα μνημεία της Ορθοδοξίας είναι αναπόσπαστο τμήμα της Εθνικής μας κληρονομιάς και αποτελούν αξιόλογο τόπο έλξης επισκεπτών. Οι Βυζαντινές και μεταβυζαντινές εκκλησίες, οι επιβλητικοί καθεδρικοί ναοί, τα ξωκκλήσια, τα Μοναστήρια, με την αξιόλογη εικονογράφησή τους, τα ψηφιδωτά, τις τοιχογραφίες και τις εικόνες, μαρτυρούν την επίμονη προσήλωση του λαού μας στις παραδόσεις του και την στενή και μακραίωνη διασύνδεση της τέχνης με την θρησκευτική λατρεία και φέρνουν τους επισκέπτες σε επαφή με την πνευματικότητα της ορθοδοξίας.

Πάντοτε, όμως, ενυπάρχει και ο κίνδυνος της εμπορευματοποίησης και, συχνά, τα θρησκευτικά δρώμενα αποπνευματικοποιούνται, διότι, ακόμα και αν τελούνται αυθεντικά, δεν προκαλούν την απαιτούμενη θρησκευτική κατάνυξη ούτε στους θεατές-τουρίστες, ούτε και στον τοπικό πολιτισμό.

Στο σημείο αυτό υπεισέρχεται καθοριστική η ευθύνη της Εκκλησίας, η οποία θα πρέπει, σε συνεργασία με τις τοπικές κοινωνίες, να μεριμνήσει ώστε να περιφρουρηθεί η ιερότητα των κέντρων θρησκευτικού προσκυνήματος, να διαφυλαχθεί η πολιτιστική μας κληρονομιά, να προβληθεί η Ελληνορθόδοξη παράδοση και να αντιμετωπίζεται ο «θρησκευτικός τουρίστας» όχι ως εκμεταλλεύσιμο αντικείμενο, αλλά ως πρόσωπο, με πνευματικές ανησυχίες, προβληματισμούς και αναζητήσεις, στα οποία η Εκκλησία και πρέπει και μπορεί να δίνει απαντήσεις.

† Ο ΣΥΡΟΥ ΔΩΡΟΘΕΟΣ Β΄